

**A jövő nemzedékek szószólójának közleménye a víz világnapja alkalmából
(2025. március 22.)**

Dr. Bándi Gyula, a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes a gleccserek megőrzésének fontosságára hívja fel a figyelmet a víz nemzetközi napja alkalmából kiadott közleményében.

Az ENSZ idei évre meghirdetett jelmondata így szól: „*Őrizzük meg a gleccsereket!*”.

Miért a gleccsereket? Mert a Föld teljes vízkészletének csupán 3%-a édesvíz, azonban annak is jelentős része (kb. 70-80%-a) fagyott állapotban van a sarki jégtakaróban, gleccserekben vagy hó formájában. A valóban rendelkezésre álló, az emberi fogyasztást kiszolgáló édesvízkészlet a Föld teljes vízkészletének csupán 0,5 – 1%-a, amely részben felszín alatti tározókban, részben felszín feletti vízgyűjtőkben, patakokban, tavakban található. A hó és a gleccserek olyan tárolók, melyek fokozatos olvadásuk révén folyamatosan táplálják ezeket a készleteket.

Bolygónk vízkörforgása, a hidrológiai ciklus folytonos, abban a víz szilárd, folyékony és gáz halmazállapotában is jelen van, de a mennyisége nagyjából állandó. A krioszféra (együttes elnevezése a tavi, folyami és tengeri jégnek, a szárazföldi hó- és jégtakaróknak, a gleccsereknek, a jégsapkáknak, valamint az időszakosan vagy állandóan fagyott – utóbbi az úgynevezett permafroszt – talajoknak) azon túl, hogy a Föld legjelentősebb édesvízraktára, a globális éghajlati rendszer fontos része is. Léte, állapota alapvetően befolyásolja a bolygó felszíni hőenergiáját, a légköri folyamatokat (pl. felhő- és csapadékképződést) mind a szárazföldek, mind az óceánok felett. A gleccserek szezonálisan változó része folyamatosan növekszik és zsugorodik, elsősorban a nyári hőmérsékleti melegedésre és a havazásra reagálva. A hóolvadásból és a hegyekből ily módon származó vizet Ázsiában, Dél-Amerikában közel 2 milliárd ember hasznosítja ivóvízként, vagy a mezőgazdaságban, energiatermelésben. E hó- és jégtakarók jelentős zsugorodása, esetleges megszűnése létükben veszélyeztetheti ezeket a csoportokat.

A globális éghajlatváltozás hatására a jégtakarók olvadása felgyorsult, sőt, soha nem látott drámai gyorsasággal zajlik. Ez rövid távon leginkább a közvetlen közelben élőket veszélyezteti áradások, árvizek, földcsuszamlások, talajerózió, hegyomlások révén, valamint azáltal, hogy destabilizálhatja az infrastruktúrákat (utakat, vasútvonalakat, épületeket). Hosszabb távon azonban mindez együtt jár a tengerszint emelkedésével is, ami leginkább a szigeteken és a part menti területeken élők számára jelent veszélyt. A sarki tengeri jég csökkenése megváltoztatja továbbá az óceáni áramlásokat és az időjárási mintákat is, ami extrém időjárási eseményeket eredményezhet világszerte, egyúttal a hegyi és vízi ökoszisztémákat is károsítva. Azt se felejtjük el, hogy a mással nem pótolható édesvízkészletünk megy veszendőbe, amikor az a tengerekbe, óceánokba jut.

Mind a tengeri jég, mind a szárazföldi hótakaró esetében az egyre gyorsuló olvadás hatására a terület albedója (egy adott felület fényvisszaverő képessége) csökken, melynek következtében további melegedéssel, még gyorsabb olvadással kell számolni, vagyis beindulhat egy öngerjesztő folyamat.

A permafroszt olvadása felszabadíthatja a benne tárolt szerves anyagok lebomlása során keletkező üvegházhatású gázokat, mint például a szén-dioxidot és a metánt, amelyek szintén tovább súlyosbítják a globális felmelegedést.

Hazánkból távolinak tűnik a jégtakarók, jégárak, jégfolyamok problémaköre, mégis kulcsfontosságú a védelmük. A gleccserek kérdése éppen arra mutat rá, hogy a Föld vízkészletei összefüggenek, azoknak minden eleme alapfeltétel mindenki számára, bárhol is éljen. A globális éghajlatváltozás hatásainak csökkentése érdekében tudatosítanunk kell, hogy itthon is mindent meg kell tennünk a fenyegető tényezők kiküszöbölésére. A <http://www.vizvilagnap.hu/index.php/nezegeto> honlapon olvashatók a kampány legfontosabb üzenetei. A „Segédanyag a Víz Világnap tematikához című” rövid összefoglaló segítségével már a kisebbekkel is meg lehet beszélni a víz körforgásának alapvető összefüggéseit.

A szószóló e jeles napon emlékeztet arra is, hogy az Alkotmánybíróság értelmezése szerint az állam – a jövő nemzedékek, mint kedvezményezettek számára egyfajta bizalmi vagyongazdálkodóként eljárva, örökségüket védelmezve – a természeti és kulturális kincsek használatát, hasznosítását a jelen számára csak addig a mértékig teheti lehetővé, ameddig az nem veszélyezteti ezen kincsek hosszú távú fennmaradását.

Egy gleccser elolvadása csupán pár évtizedbe kerülhet, de a felépülése évezredekben mérhető.